

TANUMSHEDES KARAKTÄR

Landskapsbild

Ordet "landskap" förknippas ofta med bara det lantliga landskapet, men med landskap menas här hela vår omgivning, både de delar som naturen skapat och de delar som människan skapat.

Det visuella intrycket påverkar vår upplevelse av landskapet, men även andra faktorer påverkar vår bild av landskapet. Det kan vara faktorer som lukter, rumslig struktur och orienteringsbarhet, men även hur man rör sig i relation till omgivningen påverkar upplevelsen. Landskapet upplevs olika om man står stilla, går, cyklar eller åker bil.

Vid studier av landskapet kan olika delar studeras: stråk, områden, knutpunkter, landmärken och utblickar.

Landskapsbilden byggs ofta upp av olika signalement vilka identifierar landskapet. Vid förändringar i den fysiska miljön är det viktigt med en medvetenhet om vilka dessa signalement är, det vill säga vad som gör landskapet i Tanumshede speciellt.

Samhällsbild

Vid en första anblick kan Tanumshede upplevas som ett relativt nytt samhälle eftersom mycket av bebyggelsen i centrum och norr om väg 163 är byggd under senare delen av 1900-talet, men den som tittar lite närmare på samhället ser tydliga spår av historien. Samhället speglar flera skeden, alltifrån förhistoriska lämningar i form av stenkammargravar från yngre stenåldern och gravhögar från järnåldern, till byggnader som kan knytas till ortens betydelse som kommunikationscentrum från 1600-talet och framåt. Merparten av bebyggelsen speglar dock orten från sent 1800-tal och framåt.

Samhället har under historien spelat en viktig roll i regionen, som en mötesplats för handel mellan land och kust, och fornlämningarna markerar platsens centrala betydelse redan under järnåldern. Vägskälet vid gästgiveriet och sockenmagasinet är den gamla knutpunkten kring vilken Tanumshede vuxit och utvecklats. I delen kring Tanums kyrka är det främst bostadsområden som vuxit fram.

Mellan de båda samhällsdelarna ligger den anrika prästgården i Tanumshede vars jordbruksmark än idag utgör ett öppet stråk mellan de två delarna av samhället. Denna öppenhet har ett stort kulturhistoriskt värde för orten. Det är viktigt att det även i framtiden finns spår av detta kulturlandskap runt prästgården och att man kan uppleva att Tanumshede består av två samhällsdelar. Den kulturhistoriska strukturen är det huvudsakliga skälet till att tudelningen ska bevaras, men området har dessutom stora kvalitéer i sig. Det är klassat som särskilt värdefull jordbruksmark och rymmer förutom öppen mark flera vackra skogspartier. Genom landskapet flyter Tanumsälven.

Några av kommunens största arbetsplatser finns i Tanumshede, dessa är en del i det levande samhälle som utgör kommunens centralort.

Bebyggelse

Bebyggelsen i samhället var mycket blygsam fram till 1940-50-talet. Vid kommunsammanslagningen 1971 utsågs Tanumshede till centralort i Tanums kommun och därefter skedde en genomgripande omvandling av orten. Centrum växte och stora områden med bostäder byggdes under 70-talet, framförallt norr om väg 163.

Fram till år 1992 gick väg E6 genom Tanumshede samhälle innan den nya vägen öster om samhället anlades. Detta har gett en lugnare trafikmiljö i centrum, men den gamla väg E6 bör rustas upp till en miljöprioriterad genomfart, vilket innebär att gaturummet är medvetet gestaltat för att begränsa möjliga hastigheter för biltrafiken.

Hur man möter samhället

Från väg E6 kommer man idag in till Tanumshede från avfarter i norr, öster och söder. Redan innan man kommer fram till den norra infarten kan man ana sig till att Tanumshede ligger uppe till höger. Man kan se det nya lärcentrumet, Futura och man ser vattentornet sticka upp. Vid den norra infarten möts man idag, när man närmar sig samhället, av ett fåtal villor innan man ser industriområdet på vänstra sidan innan man når fram till centrum. Från den södra infarten kan man inte alls se samhället. Först efter ca 2 km kommer man fram till samhället där man passerar villabebyggelse, kyrkan samt den öppna åkermarken runt prästgården innan man når fram till centrum. I öster kan man köra av väg E6 vid Tanums näringspark för att närma sig orten via villabebyggelse innan man kommer fram till kyrkan. Då man närmar sig Tanumshede väster ifrån ser man på håll villabebyggelsen breda ut sig och man anar centrum uppe på höjden i bakgrunden. Närmre samhället har man den anrika gästgiveribyggnaden i fonden där den ligger på höjden.

Framtidsscenario

För att få fram en bild av Tanumshede i framtiden måste man analysera hur orten ser ut och fungerar idag.

Styrkor

- Bra kommunikationsmöjligheter med närheten till väg E6
- Goda utbildningsmöjligheter
- Brett serviceutbud
- En rik kulturmiljö i och i anslutning till samhället

Svagheter

- Saknar kustorternas dragningskraft på besökare
- Ingen tydlig kontakt med vatten
- Ingen genuin samhällskärna som ger karaktär åt orten
- Inget tydligt centrum

Hot

- Kustorterna växer och övertar serviceutbudet

Möjligheter

- Nyttja Tanumsälvens attraktiva närområde
- Dra nytta av världsarvet för att synas
- Erbjuder ett boende till lägre kostnader än i kustorterna

En utveckling av centralorten kan ske åt olika håll utifrån de förutsättningar som beskrivits ovan. Under program- och samrådsskedena av planen har två olika framtidsscenarion studerats, *kulturorten* och *handelsorten*.

Kulturorten talade om en utveckling av orten där världsarvet fick en större roll än idag, med bl a en gymnasieskola inriktad mot arkeologi. Tätorten har i detta fall vuxit småskaligt och med en inriktning på ekologiskt byggande. Tanums Näringspark har utvecklats med flera företag inom miljöområdet.

Handelsorten talade mer om den möjlighet som en utbyggd väg E6 kan ge samhället när det gäller exponering av handel ut mot vägen. Detta ger flera arbetstillfällen och leder också till att ortens befolkning växer relativt kraftigt. Det ökade befolkningsunderlaget ger också möjlighet för annan typ av service att etablera sig i orten t ex har ett aktivitetshus med bl a simhall byggts.

Utifrån dessa båda scenarion har kommunen arbetat vidare med den fördjupade översiktsplanen med inriktningen att försöka ta med det bästa från de olika alternativen. Målet är att Tanumshede skall utvecklas som centralort med en växande befolkning som ger underlag för utökad service och fler arbetstillfällen. Samtidigt är det av stor vikt att kulturlandskapet och kulturmiljön lyfts fram i samhället för att bidra till en god boendemiljö.

Överväganden

Bevara bilden av de två samhällsdelarna.

Utifrån de framtidsscenarion som beskrivits tidigare i planprocessen skall kommunen i sina beslut verka för att utveckla centralorten med näringsliv och bostäder i samklang med världsarvet och väg E6. Ortens roll som kommunikationscentrum skall också stärkas.